

Հոգ տարաւ իւր նաւատորմըը նոր կարգաւորութեան մէջ գնելու համար. և կըսուի թէ, ըստ խնդրոյ՝ «Երբին կայսերական վիճակաւորութեանը» Գաղղիոյ ու Ենթադրոյ կառավարութիւնները քանի մը ձեռնա- հաս բարձրաստիճան պաշտօնատարներ (օֆիսիէ) պիտի յուղարկեն ի վ. Պօլիս օսմանեան նաւատոր- միւն ամեն բարեկարգութեանը օգնելու համար :

— Յայտնի է թէ Բարսիլիսի նաւահանգիստը ի պատիւ օգոստոսի Սուլթանին մեծ նաւահանգիստ մի եղաւ, որ 49 նաւերէ բաղկացեալ էր : Այս առ- թիւ Ենթադրոյ վիճակաւորութեան իւր ձեռքը յանձնեց Երբին կայսերական վիճակաւորութեանը Օրտը տը լա Ժառէթիէն կոչուած բարձրագոյն կարգին մեծ շքանշանը :

Կըսենք թէ վիճակաւոր Սուլթանը Ենթադրոյ փա- րիզէն մեկնելու ժամանակը 60,000 ֆրանք շնորհե- ր է ի նպաստ յիշեալ մայրաքաղաքին աղքատաց : Նմանապէս 40,000 ֆրանք ընծայե- ր է սպասարարաց Ենթադրոյ պալատին, ուր բնակեցաւ Վ. Վ. Ե. Տ. :

ԱՅՈՒՆՆԵՐ

Յայտնի է թէ Ենթադրոյ բարձրա. փոխարքային արտաքին գործոց տեսուչ զմիւսնացի վսեմ. Կուպար փաշան իւր սովորական շնորհակալագոյն աղջակներու թիւնէ շարժեալ, 2000 լիւա յաւելցուց Հոգեւոյն Տահնաշարեան Կարապետ վարդապետին կտակաւ թող տուած 1000 լիւայի չափ գումարին վերայ և բարեհաճեցաւ Եսաթէ Կուպարեան և Եսաթաշարեան գիշերօթիկ դպրոցը հիմնադրել ի Սասնիկոյն Կոս- տանդնուպոլսոյ, ի յիշատակ իւր եղբորը հանդուց- եալ վսեմ. Եսաթէ փաշային :

Յայտնի է նաև, թէ վսեմ. Կուպար փաշան՝ որ կտակաւորաւ է Եսաթաշարեան հրիտակին, այս գործոյն համար իրեն փոխանորդ կարգեց Սասնիկոյն քարոզիչ գերա. տէր Երեսէն եպիսկոպոսը, անոր յանձնելով յիշեալ ժառանգաւորաց դպրոցին տես- չութիւնը : Երբևս սրտիկ կըլսեմք թէ Երբին Կե- րապետութեան բարեկամ գործունեայ ջանքիւքը այս բարեպաշտական հաստատութիւնը ամենայն բա- րեկարգութեամբ կը յառաջագոյն, և անոր մէջ առ այժմ տասներկու աշակերտք արժանապէս կը կրթուին բարոյական և իմացական հարկաւոր ուսմունքներով, նմանապէս կոստական վարդապետութիւններով :

Գերա. Երեսէն եպիսկոպոսը՝ իրեն փոխ-կտա- կաւորաւ, փոխադաւ նաև Հոգեւոյն Տահնաշարե- ան վարդապետին կտակած գիւղերը իրենց տեղ- ունքը ճշգիւ բաժնելու՝ ըստ զօրութեան կտակա-

ղորդն : Այս գիւղերէն Իզմիրի Մեքոպեան ու- սումնարանին վերաբերեալները՝ որոնք ընդ ամենը 730 հատոր են, անցեալները հասան ի քաղաքս և մօտեւս յանձնուեցան յիշեալ ուսումնարանին տես- չութեանը : Ատոյցէ :

87 հատը Սալմուի առաջին կանոնն է :
343 " Հար հայ պատմագրաց :
300 " Հայերէն, գաղ. անդը. ուսմ. գրեանք
730 հատոր :

Մանչէսթըրի, Լիվըրքուլի և Լոնտոնի Հայ վա- ճառականներէն, որոնք 50ի չափ են, պատգամաւո- րութիւն մի ընտրուելով, Ենթադրոյ Զին պատիւ ունե- ցաւ օգոստ. Սուլթանին ներկայանալու Վոյքիւնիւմ պալատին մէջ ի Լոնտոն. յորմէ մարդասիրաբար ընդունուեցաւ :

Այս պատգամաւորութիւնը տասը մեծագոյն ան- ձինքներէ բաղկացեալ էր. քրոնք են զերապատիւ տէր Խորէն վարդապետ, պարոնայք Կարապետ Լ. քիւրեան, Հարոն Վարդապետ, Կրիզոր Եսայեան, Զարուիւն Մադսուտօֆ, Սուքիաս Իրի. Սուքի- ասեան, Մարտիրոս Թոքաթլեան, Լ. Հարէնց, Բ. Կիւմիւշեկեան և Պօղոս Սեփանեան :

Գերա. տէր Խորէն վարդապետը, որ Մանչէս- թըրի Հայոց առաջնորդն է, հաստատուն ձայնիւ և ամենախոնարհաբար ուղերձ մի կարդաց ի ներկայու- թեան օսմանեան առաջագոյն մեծագոր կայսեր. որ բարեհաճեցաւ այսպէս պատասխանելու :

« Գոհ եմ որ իմ ժողովրդոց մէկ մասը այս- ւիտի մեծ երկրի մէջ եկած վաճառականութեամբ կը կրթուին : Կըրարեմաղթեմ որ իրենց առեւտրական ձեռնարկութիւնները օրըստօրէ յառաջագոյն ծաղկին և յաջողութեամբ պտուղեն » :

Ինչպէս մեր նախնիները թուոյն մէջ ծանուցած էինք, սուրբ Մեքոպեան ուսումնարանին աշակեր- տաց հրապարակական հարցաքննութիւնը ամսոյս 10 ին երկուշաբթի օրը սկսաւ ի ներկայութեան ձեռ- նահաս բանիւրուն քննիչներու. այսինքն հայագրի և օտարագրի ուսումնականաց և ուրիշ շատ մը ուսում- նասէր անձանց, և մինչև շաբաթ օրը տեւեց :

Հայերէնի մէջ աշակերտները հարցաքննուեցան հետեւեալ ուսմանց վրայօք, որ են քերականութիւն, ճարտասանութիւն, Հայոց պատմութիւն, սրբազան պատմութիւն, հին պատմութիւն՝ այսինքն Հնունաց, հոմէրոսեց, Պարսից և այլն, զբանասիրութիւն, գի- ցաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, Թուրքաբանութիւն և քրիստոնէական վարդապետութիւն :

Աղագային ուսումնարանաց քննահանուր տեսուչ մե- ծարդոյ Սօկանեան մօսիւ Սեփանին կաթողարու- թեանը համեմատ, աշակերտները վեց դասի բաժ- նուած են և այս ամեն ուսմունքը կաւանդուին ա- նոնց աստիճանաբար :

Քննիչները զոհ եղան աշակերտաց տուած պա- տասխաններէն և հրապարակաւ վկայեցին թէ մեծ յառաջագիմութիւն կը տեսնեն ուսանողաց վերայ :

Գաղղիներէն ուսմանց հարցաքննութեանը ներկայ գտնուեցան, բայց ի հայագրի գաղղիադէտ ուսում- նականներէ, մօսիւ հաթոտի, մօսիւ Վիլլար, մօ- սիւ Սոսի՝ որոնք ազգաւ գաղղիացի են և գաղղիե- րէնի գաստաւու Իզմիրի մէջ, նմանապէս Վարսից հիւպատոսի փոխանորդ մեծարդոյ Սօհամմէտ խանը, որ փարիզի մէջ կը թուած է :

Աշակերտները քննուեցան գաղղիներէն քերակա- նութեան զանազան կանոնաց մէջ, քերականական և արամբանական վերլուծութիւն բրին. նմանապէս գրականութեան, աշխարհագրութեան և գիցարա- նութեան մէջ հարցաքննուեցան : Երկու հարկերէն աւելի աշակերտք վեց դասի բաժնուած, մեծարդոյ մօսիւ Սօկանեանին պատուական մեթոտովը՝ որուն յաջողութիւնը այսօրուան օրս ապացուցուած է, այս ամեն ուսմանց դասատուութեանը կարգաւ կհետեւին՝ այն ինչ յառաջագոյն Մեքոպեան գաղղիներէն մէջ գաղղիներէնի մէկ դաս միայն կար, որ 20ի չափ ա- շակերտք բաղկացեալ էր :

Երկու քննիչները իրենց կտարեալ գոհունա- կութիւնը բերնով յայտնելէ ի դատ, նոյնը արձա- նագրեցին այցելուաց տուածքին մէջ ի վկայութիւն ճշմարտութեան :

Տահնաշարէնի, յունարէնի և անգղիներէնի հետեւող աշակերտաց հարցաքննութիւններն ևս հետզհետէ կատարուեցան : Առաջնոյն ներկայ գտնուող քննիչ- ներն էին Պարսից հիւպատոսարանին խորհրդոյ քարտուղարը, Իզմիրի Բիւշիէ վարժարանին առա- ջին զատաւոր մեծարդոյ Քեմալէ Էփէնտին և երկու գիտուն հօճաներ : Երկրորդին՝ այն է յունարէնի հարցաքննութեանը ներկայ գտնուեցան, Հնունաց Լալանկէլէի սխուլ կոչուած աղագային մեծ վարժա- տան գիտական տեսուչը, նոյն վարժարանին երկու գաստաւուները, Եսաթէ և Սոյն լրագրոյն խմբագիր- տէրը և ուրիշ քանի մը յոյն ուսումնականներ :

Ատոնց ամենքը մեծապէս զոհ եղան աշակերտաց բարեյաջող յառաջագիմութեանը, նմանապէս Մեք- րոպեան վարժարանին ընդհանուր բարեկարգութե- նէն, և իրենց գոհունակութիւնը զրով յայտնեցին այցելուաց տուածքին մէջ :

Կարող էր քաղել կրօն և հոգի :
Ձէ՛, յոյս չկայ այդ վարժապետներէրց,
Հին է շինուածը, սէտք է նորոգուի :

Գորտ՝ ամբարիշտ և շատ չարաշար,
Վա՛հ, ուրիշ սիրտն կամին բարեգիւղ :
Գորտ հասնէր, կրօնի տաճար
Ինչպէս կարող են մեր մէջ հաստատուի :

Նիւթապաշտ է Հայն, ցորտ որպէս սառուց,
Հաշիւների մէջ թաղուած և մեռած :
Նա արգէն սրտից մեծեղ է վաղուց
Գնդեցիկ տկար—վկայ է Աստուած :

Արծաթ և նորան փայլեցաւ արեւ,
Վառվումն տըքեր, թոհումէ հոգով :
Ո՛վ արծաթ, դու միշտ Հայի առաջն
Ներկայանում ևս դրախտի դէմքով :

Ո՛վ և դու լինիս, թէ չար ախտակիր,
Թէ սկիզբ խաբերայ, թէ աղնիւ հոգի :
Հայն կառաւարկէ քեզ միշտ մի խնդիր,
Ի՞նչ է, հարո՛ւստ ևս, ունի՞ս շատ ոսկի :

Մեծատուն ևս դու, բոլորի առջև
Դռնիդ բաց են, սեղանդ ծածկա՞ծ :
Եւ լի՞ք են պարկերդ, մեք այսուհետեւ
Հայր և որդի՛ եմք, ուխտով հաստատած :

Եւ այս են նոյա օրի հոգսերը :
Ինչ որ կարող ևս, քանդիր, կործանիր :
Ո՛վ է հարցանում, դանձ քեզ ժողովիր :
Թող մեռնի անանի, կորչի արդարը :

Վեթ մի ցաւ, մի դուրս, մի կարեկցութիւն
Անուն աղբաւորն ցոյց տային դորա :
Այդպէս ևս դու միշտ, ո՛վ հարստութիւն,
Նոր քեզ տիրումն կարողք անդգայ :

Գնդեցիկ է կեանք և հարստութիւն,
Թէ աթոռակից է և գիտութիւն :
Բայց թէ վերջինը, լոյս պակասէր,
Ի զաղեղութեամբ կեանքը դամբան էր :

Եղևր, ո՛ր է ձեր անշուղիւստ սրտուն,
Ո՛ր ծիրանածին Բրիտանիութեան :
Ընչապէ՛ր մարդիկ, դուք չունիք կրօն,
Մէ՛ս է ձեր հաւատ—պտուղ կուրութեան :

Կրօնը ծէ՛ս չէ, և ո՛չ կոյր հաւատ :
Նա թշնամի է ամէն կուրութեան :
Կրօնը սէր է, հոգի անարատ,
Թէ մեք չլինէ՛ք մի նիւթ գիտութեան :

Կրօնը կեանք է ամբողջ մարդկութեան,
Ո՛ր միշտ ձգտում է դէպ ի անվախճան :
Գէպ այն Լուծիւն անսահմանափակ,
Որին կոչումենք Աստուած միայնակ :

Նա իմ հոգու մէջ պէտք է գտանէ
Մի անխաղ կեանք և խաղաղական,
Այդ տեղ բռնաւորն նոյնքան անգոր է,
Թէ փականք դնէր իմ ազատութեան :

Ո՛վ Աստուածաբան, ուրեմն դարձիր,
Պարզ երկրի տա՛կ ճշմարիտ կրօնի :
Բայց սրտիդ դուռը և նոր օդ չնչիր :
Ի՞նչ մէջ կըծի մի առողջ հոգի :

Վարդապետ, չկայ հակառակութիւն
Վիտուական մէջ և սուրբ կրօնի :
Գորա են մշտն այն ամենաբարձր,
Որ բարեգործութեան ներքին կեանք մարդի :

Գոյանով միայն թաղաւորութիւն
Կարող է մնալ անխախտ յախտեան :
Ըստօրում մարդու ընշախրութիւն
Հիքթումէ ազատ կրօնը սրբապան :

Եւ այն ժամանակ ոչ ոք չէ ստում,
Թէ պէտք է խիզճուլ լսի ծխերին :
Սրտիդ մէջ մարդը կրօն ևս զգում,
Եւ դու ևս աղնիւ Աստուծոյ որդին :

Արտակից սէրը, կրօնի հոգին,
Շաղկապում է մեղ որպէս հաշտ եղբայր :
Բայց այն անտի հաւատն արտաքին
Խախտումէ այդ կապ, այդ հոգու տաճար :

Եւ այդ տեսնումնք մեք մեր օրերով
Մարդիկ միմեանց դայիր ձևացած :
Այլ մտածողն դարուն գործելով
Պղծումն դորա սուրբ սիրոյ Աստուած :

Ճշմարտն ասեմ՝ այդ պարոնները
Չբզկանն պաշտել և ոչ մի Աստուած :
Դորա պաշտումն իւրեանց ախտերը,
Եւ չունին ոչինչ սէր հասարակաց :

Ո՛ր կրօն է լաւ, և ո՛րքան բարի
Պատրաստում է նա հասարակութեան :
Արդեօք այն, որ խիզճու առանց երկիւղի
Թողումէ պաշտել Աստուածն անխախտ :

Արդոյ Հոխիսիմանց վարժարանին աշակերտուհի
եաց հարցաքննութիւնն ալ այս տարի խիստ յաջող
արդիւնք մի ունեցաւ : Հայկազուն օրիորդները քըն-
նուեցան հայերէն քերականութեան, Հայոց պատ-
մութեան, քրիստոնէական վարդապետութեան, աշ-
խարհագրութեան, դիցաբանութեան և թուաբանու-
թեան մէջ : Նմանապէս զաղղիւրէն քերականութեան
կանոնաց մէջ, և քերականական ու արամաբանական
վերլուծութիւնները ըրին այնպիսի յաջողութեամբ
մի, որ ներկայ գտնուող քննիչներուն յատուկ դո-
ւութեանցը արժանի եղան : Անճարդոյ մօտիւ լիս-
կանեանին կարգադրած միջոտովը՝ Հոխիսիմանց
դպրոցին աշակերտուհիներէն, որոնք ընդ ամենը
250ի չափ են, հարկւր հոգիէն աւելին զաղղիւրէնի
գաղափարութեանը կը հետեւին մեծ յաջողութեամբ :
Ասղնէգործութիւնն ևս, զոր զաղղիւրէնի տիկին մի
կըստվերցնէ, մեծապէս զարգացած է, ինչպէս կը-
տեսնուէր մեծ սեզանի մը վերայ գրուած աշակեր-
տութեանց զանազան արդիւնքներէն : որոնք ներկայ
գտնուող ամեն բարեսէր անձանց ուշադրութիւնը
գրաւեցին : Վասնզի անցեալները թերթի մը մէջ
հրատարակուած էր թէ ասղնէգործութիւն չկայ Հը-
ոխիսիմանց վարժարանին մէջ :

Իգլորի Լաւրիս յունարէն լրագրոյն Կոնստն 14
թուոյն մէջ հետեւեալ կը կարգադրէ :

Երէկ ի ներկայութեան Հայ երեսկեաց և մերադպրոյն
Ռատմարանին վերադասին, որուն ընկերակից էին
քանի մը վարժապետներ, Հայ աշակերտները, հարցա-
քննուեցան յունարէն լեզուի միջոց, զոր քերթի Գի-
մայէնիս կուսուցանէ : Հայոց վարժարանին մէջ : Ըստ
վկայութեան վարժապետաց մերոյ՝ այս հարցաքննու-
թեանց արդիւնքը շատ հաջողութիւն կը կրան :

Հաճութեամբ սրտի կը հրատարակեմք հետեւեալ
նամակը՝ որ Մեսրոպեան վարժարանին այժմեան
յառաջագլխութիւնը կը վկայէ :

Յարգւոյ խմբագիր :

Պատիւ ունենալով Մեսրոպեան վարժարանի տարե-
կան ընդհանուր հարցաքննութեան ներկայ գտնուելու,
մեծապէս ուրախ եղանք աշակերտաց մեծ մասին, բո-
նուած ընտիր մեթոտին միջոցաւ, ըրած յառաջագլխու-
թեանը : Հայկաբանութեան, այլեւս ուսմանց, Աղե-
ղիարէնի, Յունարէնի, Տաճկերէնի և մանաւանդ Յը-
րանսերէնի մէջ :

Վասնորոյ կը յայտնենք հրատարակու մեր շնորհա-
կալութիւնը Ռատմարանի ընկերութեան ազգական ան-
դամոց, և անոր ատենակա Պ. Ստեփան Ռախմեա-
նի, որոնք միշտ կաշխատին Հայ մանկուոյն յառաջա-

դիմութեանը համար : և կը յուսանք որ ասկէ վերջն ալ
չպիտի դառնան ամեն ջանք ի դորձ դնել, իրենց ընտ-
րած վէճ նպատակին հասնելու :

Քաջադպր ըլլալով, յարգւոյ խմբագիր, որ դուք ալ
մեր և ամեն հարկաւ ազգասիրաց զգացած ուրախու-
թեան մասնակից պիտի ըլլաք :

Ստամ
Չմիւսիս, ձմեռ անձնանուէրը
20 Յուլիս 1867 : Գ. Խորասանճեան :

Սուրբ Եղիշիմանց հասած վերջին նամակները
հետեւեալ լուրերը կը պարունակեն :

Վեհափայլ տէր Գեորգ Ս. կաթողիկոսը ներկայ
ամսոյ վերջերս Բէգերդպետի պիտի երթայ, ու
գոտափառ Աղեքսանդր կայսեր ներկայանալու հա-
մար : Արհեստաստի թէ այս ուղևորութեան ծա-
խուցը համար կայսերական գանձէն 10,000 մանէթ
շնորհուր է, ինչպէս 7000 մանէթի չափ գումար
մի արդէն շնորհուրեցաւ Կորին Սրբադնութեանը,
ի. Պօլսէնի մինչև Եղիշիմանց ըրած ճանապարհոր-
դութեան ծախուցը համար :

Բէգերդպետի երթալու բարեպատեհ տոթիւնը,
վեհա. կաթողիկոսը Ռուսիոյ քանի մը հայաբնակ
դիտուոր քաղաքաց այցելութիւն պիտի ընէ : Կորին
Սրբադնութիւնը այս ճանապարհորդութեանը մէջ
ընկերացեալ պիտի ըլլայ ի դերան : Խորէն եպիս-
կոպոսէ Գալօպայեան :

Արհեստաստի թէ վեհա. Հայրապետին հրամա-
նացը համաձայն Միջագետքի գերա. Գաբրիէլէպիս-
կոպոսը զբաղեալէ զպրոցական կանոններ շինելու և
Թէ Կորին Կերա. Ռուսիոյ մէջ գտնուած բոլոր Հայ
վարժարանաց ընդհանուր տեսուչ պիտի կարգուի :

Սուրբ Երուսաղէմի պատրիարքական փոխանորդ
ի. Պօլսէնի գերա. Սիմէոն Եպիսկոպոսը Մոսկուա
դնաց՝ սուրբ Զակարայ վանոց վերաբերեալ ինչ
ինչ գործերը կարգադրելու համար :

Ե Գ Ի Պ Տ Ո Ս

Պարիզէն կը ծանուցանեն թէ վեհափառ Կաթողիկոս
կայսրը հաճեցաւ Պատուոյ Լէգէոնի մեծ պաշտօ-
նակալ (կրանք օֆիսիէ) անուանել զվեհափայլ
տեսար Սուրբ փաշան և Ռադիկ փաշան, նմանա-
պէս նոյն կարգին ասպետութեան աստիճանը շնոր-
հեց վեհափայլ տեսար Երամ-Պէյլին Երամեան և
Վաքի-Պէյլին :

Աղեքսանդրիոյ գաղղիւրէն օրագիրը 1-ը Կիւ-
ուած, իւր թուոյն մէջ որ ի 9-21 Յուլիսի, հե-
տեւեալ աղղային լուրերը կը հրատարակէ :

«Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք ամենապատիւ Տ.
Եսայի արքեպիսկոպոսը՝ ամսոյս 4ին երեքշաբթի օրը

հասաւ Սղեքսանդրիա, որպէսզի բարձրա. փոխար-
քային վերադարձին ժամանակը Սղեքսանդրիա գտնուի
և իւր ակնածական խնդակցութիւնը մատուցանէ ա-
նոր : Վեհափայլ Եղիշիմանց հրաման տուած
էր որ այս հոգեւոր հովիւը իւր բարձր աստիճանին
վերաբերեալ պատուով ընդունուի : Կորին Կերա-
պատուութիւնը՝ զոգեւանէն ելած ժամանակը՝ բա-
ղամ յարգանք ընդունուեցաւ Աղեքսանդրիոյ Հայոց
հասարակութեան նախագահի փոխանորդ Զակարեան
մեծաշուք (ժաղուր աղայէն, նախագահը վսե. Կու-
պար փաշան բայալայ ըլլալուն պատճառաւ : . . .

«Կառամատոյցէն ամենա. Պատրիարքը մեծ հա-
պիւն Հայոց եկեղեցին դնաց, ուր կը զանուէր բո-
լոր Հայ ժողովուրդը յորմէ ողջունեցաւ բարեմաղ-
թական երգերով զորս կերդէին դպրատանց ծաղիկա-
հասակ աշակերտները :

«Կորին Կերապատուութիւնը հանդիսաւոր ա-
ղօթք մը ընելով բարձրա. փոխարքային և փոխար-
քայական գերապատանին համար, արձակեց զժողո-
վուրդը իւր օրհնութիւնը տալով անոնց, ինչ տա-
նորի ամենա. Պատրիարքը մեծապատիւ Զակարեանին
գեղեցիկ տունը դնաց բնակելու, զոր տանտէրը այս
սրբազան անձին հրամանաց ներքեւ դրած էր» :

Տէր Եսայի սրբազան Պատրիարքը՝ ընկերութե-
ան ծա. ժաղուր աղային, Յուլիսի 7ին այցելութե-
անց բարձրա. փոխարքային տեղակալ վսե. Եղիշիմ-
անց փաշային, յորմէ մեծ յարգանք ընդունուեցաւ :

Ես տեղեկութիւնները հրատարակելէս ետեւ,
չեմք կրնար լուրութեամբ անցնել Սղեքսանդրիա մեծա.
ժաղուր աղային ազգասիրական գործունեաց խնամ-
քը : որով ոչ միայն այս՝ այլ և ամեն այսպիսի պա-
րագայից մէջ աղղին պատիւը կաւելցնէ իւր բարձր
ազգեցութեամբը և իւր վեհաճանաչական հիւրասիրու-
թեամբը : որ անշուշտ մեծ գովութեան և ընդհա-
նուր աղղին շնորհակալութեանը արժանի է :

Փոխարքային վերադարձին բարեպատեհ տոթիւնը
ըլլալու տօնախմբութեանց և ճրագաւառութեանց
պատրաստութիւնները կը շարունակուին մեծ փութով :
Թեպէտեւ գործերը յաջող վիճակի մը մէջ չեն
գտնուիր, այսու ամենայնիւ ընդհանուր ծախուց
գումարը շատ մեծ պիտի ըլլայ : Սիայն Սիաղ-Է-
թին պաշտոնը 12,000 ճրագով պիտի լուսաւորուի :
Կըսուի թէ օգոստոսի միջին թիւանուհի մի 50 հազար
Փրանքէն աւելի ծախք ըրած է լուսաւորութեան
հանդէսի մը համար որ շատ շքեղ պիտի ըլլայ :

Բարձրապատիւ Փոխարքային Անդղիայէն դարձաւ
ի փարիզ. ուսկից Վիլիէ հանքային շուրերը մտնե-
լու պիտի երթայ կըսեն : Կորին Բարձրութեան
վերադառնալուն ժամանակը ճշգիւ որոշեալ չէ :

Որ ազատապիս քո հոգու վիճակ
Բարեկարգումէ և կեանք մարդկութեան,
Որ ուղարկումի իւր սուրբ արեղակ
Բոլոր դաւանող ազգին բանական :

Թե՛ ան կրօնը, որ անհաշտ ձեռով
Սիւտում հերձուած և քակիչ սերմեր :
Չար նպատակի գործի դաւանալով,
Գրգռումէ մեղ, ճնշում իրզն մեր :

Այն կրօնն արդեօք, որ թափեց այնքան
Արեան առուններ և խեղդեց մարդիկ :
Յղացաւ իւր մէջ սաղն առնելութեան,
Որ մեղ գիշատիչ առնէ թշնամիք :

Սուրբ եկեղեցւոյ սեղան սրբութեան,
Կարծես փոխուել է բնմ թատրոնական :
Այդ տեղ աչքըդ է միայն շըրջըրջում,
Բայց, քրիստոնեայ, սիրտդ ի՞նչ է գղում :

Տեսէ՛ք, բազմեցաւ Քարողիչն ահա՛,
Արդեօք կամի՛նա մեղ ուսուցանել
Որպէս Քրիստոս սեղանի վերայ,
Եւ մեր սրտերը հեղութեամբ լցնել :

Արդեօք ճառի մէջ պիտոյ՛ է փայլել
Ամենազրկող սիրոյ մեծութիւն,
Եւ կեանքի կուրք չըլլալի պաշտէ,
Որ հանդիսանա՛ր Քրիստոնէութիւն :

Սակայն, ի՞նչ է միտքդ, ո՛վ դու Հոգւոր,
Ի՞նչ պիտի տայ մեզ քո երկար քարոզ,
Այդ յայտնի է քեզ, ո՛վ Աստուած հզօր,
Այդ անտի ախտ և դորձ է դուրսդ :

Թե՛ Հայերի մէջ կրօնը ծաղկած էր,
Մեք տանիներսրդ լուսաւոր դարին
Տեսնելու չէինք վատ միտքներ,
Որ Հայի իրզնը բռնաբարէին :

Թե՛ Հայերի մէջ կրօնը ծաղկած էր
Որպէս գիտութեան այդի պտղաբեր,
Գործ պիտի գործէր Հայոց աբեղան,
Եւ ո՛չ սերմաներ որոմ շարութեան :

Չէ՛, մեղ պիտոյ են ուսումնարաններ,
Այլ հնար չըլլայ սրտս փրկութեան,
Ազգային դպրոցք և պանսիօններ
Կըծածկեն այդ ցեղս, այդ հոգւո զնդան :

Ուղիղ վարժապետ, ուղիղ մտածող,
Գաստրաբարիչ մանուկ սերնդի,
Ազգի պիտոյքը հօր պէս հոգաւոր,
Յառաջ քան դպրոցն այդ Էլեմէնտէլի :

Ուսում և ուսում մեղ հարկաւոր է,
Ուսումը լինի թո՛ղ մեր թագաւոր :
Ուսումը Հային թո՛ղ բուսուցանէ
Մի բարի վիճակ և կեանք փառաւոր :

Սկադեմիս հոգեւոր կեանքի,
Մի մեծ ասպարէզ, մի վերին Սիօն,
Որ արձակ բացուէր դռներն երկնքի,
Քրիստոնէութեան փայլէր հորիզոն :

Սկադեմիս Մայր—Եղիշիմանում,
Նախագահ վանքի դաւթին ու դրան,
Ուր եւ է դարձ այս ներկայ օրում
Ընչասէր արիւն, ախտեր անարժան :

Քանի դար անցաւ, և մինչև այսօր
Չունենք մեք դպրոց—այդ բանն առաջին :
Պուստ կաղնեցաւ շատ նշանաւոր,
Նորան սուրբ Հայերն անպտուղ արեցին :

Թե՛ ժողովուրդը իւր յետին լուսան
Բերեց Աստուծոյ, դանձանակ ձեռք :
Հոգեւոր ուսում չըտուեցին նորան,
Նա չըմտածեց և չըբողբեց :

Հասաւ ժամանակ—մեք բողբումենք :
Մեք ազգի անդամ և երեսփոխան :
Սկադեմիս մեք պահանջումենք,
Պահանջումէ աղք, թէ և կիսաճայն : . . .

Եւ այդ կարելի է և ո՛չ երազ այդ :
Միայն պիտոյ էր խնամը և վաստակ :
Կղեր, ո՛ւմ ես դու լարում որդայիթ,
Կղեր, քո տունը կործան, փրկաւակ :

Բայց իրաւի է. ոչինչ անապատ
Չէ կարող բերել պտուղ անարատ :
Յառաջ պիտոյ է նորան բարեպետ,
Եւ ապա առատ հունձի սպասել :

Որքան ցանկ ևս, նոյնքան կը հնձնաւ :
Այս մի օրէնք է համաշխարհական :
Չոր է, ցամաք է Հայի ասպարէզ,
Եւ դեռ չէ ծաղկած ծառը դիտութեան :

Ուսման սկըն է, որ մեղ մշակումէ
Մտաւոր դաշտը, հոգւո անդաւատան :
Եւ առանց ուսման միւր կեանքը նոյն է,
Թէ անշարժութեամբ կապուած դիւրեղման :

